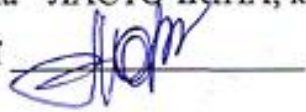

Розробники: Олена ЛАСТОЧКІНА, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри логопедії

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Анатолій КРАВЧЕНКО, к.п.н., професор

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	бакалавр	Варіативна	
		Рік підготовки:	
2-й		2-й	
Семестр			
1-й			
Лекції			
22 год.		6 год.	
Практичні, семінарські			
24 год.		6 год.	
Лабораторні			
0 год.		0 год.	
Самостійна робота			
72 год.		108 год.	
Консультації:			
2 год.			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 120			

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Програма вибіркової навчальної дисципліни «**Арт-терапія в логопедії**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта (Логопедія).

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Арт-терапія в логопедії» є арт-терапевтичні технології в педагогічній діяльності.

Метою навчальної дисципліни «Арт-терапія в логопедії» є теоретико-практичне ознайомлення здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з арт-педагогічним та арт-терапевтичним підходами у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами; вивчення прикладних галузей застосування арт-терапії; засвоєння студентами знань про загальні основи арт-терапії і на цій основі здатних грамотно проектувати використання психотерапевтичних методик в роботі з дітьми з вадами розвитку. Загальний огляд теоретичних основ терапії за допомогою образотворчого мистецтва, узагальнений аналіз особливостей та виокремлення переваг арт-терапії як засобу адаптації дітей дошкільного віку до навчально-виховного процесу.

Основними **завданнями** дисципліни «Арт-терапія в логопедії» є:

1. Формування системи знань про теоретико-методологічні засади та специфіку використання арт-терапевтичних технологій (ізотерапії, пісочної терапії, музикотерапії, казкотерапії тощо) у структурі логопедичного заняття.
2. Оволодіння практичними навичками застосування технік арт-терапії для стимуляції мовленнєвої активності, розвитку дрібної моторики, артикуляційного апарату та подолання мовленнєвого негативізму у дітей з ООП.
3. Навчання методиці проектування індивідуальних і групових корекційно-розвиткових занять, де арт-терапевтичні вправи інтегруються з традиційними логопедичними методами корекції порушень мовлення.
4. Розвиток здатності до діагностики психоемоційного стану дитини за допомогою аналізу продуктів творчої діяльності (малюнків, ліплення, казок) для виявлення вторинних психологічних нашарувань при мовленнєвих вадах.
5. Підготовка майбутніх фахівців до реалізації здоров'язбережувальних технологій та психологічного супроводу дітей з вадами мовлення, спрямованих на зниження тривожності, розвиток комунікативних здібностей та соціальну адаптацію.

Очікувані результати навчання

У ході вивчення курсу студенти повинні:

1. знати теоретико-методологічні питання арт-терапії; особливості проведення арт-терапевтичного процесу; фактори психотерапевтичного впливу в арт-терапії; специфіку проведення індивідуальної та групової арт-терапії; місце арт-терапії в системі психокорекційної допомоги дітям з проблемами в розвитку
2. вміти вибирати види і форми арт-терапії адекватно ситуації, що склалася; використовувати корекційно-терапевтичний вплив методів арттерапії: ізотерапії, фототерапія, музикотерапія, пісочна терапія, казкотерапія, лялькотерапія, драматерапія, ігротерапія.

Комунікація: використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з актуальних проблем арт-терапії; здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність); налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

Автономність та відповідальність: добирати оптимальні методи та ефективні форми і різноманітні засоби педагогічного впливу на дітей дошкільного віку в процесі їхнього виховання, навчання і розвитку та в конкретних ситуаціях суб'єкт-суб'єктної взаємодії вихователя з дітьми виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної

проблематики, виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків; створювати позитивний імідж професії, її статусу в суспільстві.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Для ефективного вивчення навчальної дисципліни важливим є попереднє опанування дисциплінами: «Педагогіка», «Психологія», «Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта» і деонтологія».

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та умозаключення.
82 – 89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.
74 – 81	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 – 73	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є суттєві.
60 – 63	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35 – 59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 – 34	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

1. виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 5 балів.
2. виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 3 балів.
3. Виконання творчого групового завдання від 1 до 20 балів

Розподіл балів

Семестровий контроль								Разом	Підсумковий контроль (залік)
Розділ 1			Розділ 2						
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5		
									100
Поточний контроль									
4	4	4	8	8	8	6	8	50	
Контроль самостійної роботи									
4	4	4	8	8	8	6	8	50	

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 3.3 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, комплексна контрольна робота, поточне теоретичне опитування, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АРТ-ТЕРАПІЇ У ЛОГОПЕДІЇ

Тема 1.1. Арт-терапія та арт-педагогіка у спеціальній освіті

1. Взаємозв'язок понять «арт-терапія», «арт-педагогіка» та «арт-корекція»: спільне та відмінне.
2. Міждисциплінарний характер арт-терапії: поєднання медицини, психології та спеціальної педагогіки.
3. Психофізіологічні механізми впливу мистецтва на корекцію мовленнєвих вад.
4. Основні функції арт-терапії в системі спеціальної освіти (діагностична, корекційна, комунікативна, адаптивна).

Тема 1.2. Специфіка арт-терапевтичного впливу при різних мовленнєвих порушеннях

1. Особливості застосування арт-методів у роботі з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ).
2. Арт-терапія як засіб подолання мовленнєвого негативізму при алалії та мутизмі.
3. Використання релаксаційних технік арт-терапії при корекції заїкання.
4. Диференційований підхід до вибору арт-технологій залежно від структури мовленнєвого дефекту.

Тема 1.3. Організація арт-терапевтичного простору та професійна етика логопеда

1. Вимоги до облаштування кабінету для проведення арт-терапевтичних занять.
2. Класифікація матеріалів для арт-терапії та їх сенсорні характеристики.
3. Етичні принципи роботи логопеда: безоціночне сприйняття, конфіденційність, безпека творчого самовираження.
4. Структура арт-терапевтичного заняття: від ритуалу привітання до рефлексії.

РОЗДІЛ 2.

КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ АРТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Тема 2.1. Казкотерапія та бібліотерапія: від слухання до самостійного мовлення

1. Психокорекційні можливості казки у формуванні лексико-граматичної будови мовлення.
2. Класифікація казок (психотерапевтичні, дидактичні, медитативні) та їх роль у логопедії.
3. Методика «активного сторітелінгу»: спільне створення казок як стимул до розгортання зв'язного висловлювання.
4. Прийоми бібліотерапії в роботі з молодшими школярами при дислексії та дисграфії.

Тема 2.2. Ізотерапія та пісочна терапія (Sand-play) у подоланні мовленнєвого негативізму

1. Нетрадиційні техніки малювання (кляксографія, монотипія, ебру) як засіб розкріпачення немовленнєвих дітей.
2. Специфіка використання пісочної терапії для розвитку фонематичного слуху та збагачення словника.
3. Пластилінографія та тістопластика: поєднання розвитку дрібної моторики з автоматизацією звуків.
4. Колективне малювання як метод розвитку комунікативних навичок.

Тема 2.3. Музикотерапія та логоритміка: ритмо-інтонаційна складова корекції

1. Роль музичного ритму у формуванні темпо-ритмічної організації мовлення.
2. Вокалотерапія: розвиток мовленнєвого дихання та сили голосу через спів.
3. Логоритміка як система вправ, що поєднують слово, музику та рух.
4. Використання елементарного музикування (за методикою Карла Орфа) у роботі з дітьми з дизартрією.

Тема 2.4. Кінезіотерапія та тілесно-орієнтовані техніки

1. Взаємозв'язок великої моторики, праксису та мовлення: нейропсихологічний аспект.
2. Біоенергопластика: поєднання артикуляційних вправ з рухами кистей рук.
3. Дихальні та релаксаційні вправи в системі тілесно-орієнтованої терапії.
4. Використання нейроігор та кінезіологічних вправ для міжпівкульної взаємодії.

Тема 2.5. Драматерапія та лялькотерапія: комунікативна адаптація

1. Лялькотерапія як засіб опосередкованого спілкування та подолання страху мовлення.
2. Види театралізації (пальчиковий, тіньовий, настільний театри) у корекції мовленнєвих вад.
3. Елементи психодрами та імпровізації для розвитку діалогічного мовлення та емпатії.
4. Робота над просодикою (інтонація, міміка, жести) засобами драматизації.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Сам. Роб.	Конс.		Лекції	Практ.	Сам. Роб.	Конс.
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АРТ-ТЕРАПІЇ У ЛОГОПЕДІЇ										
Тема 1.1. Арт-терапія та арт-педагогіка у спеціальній освіті.	10	2	2	6	-					-
Тема 1.2. Специфіка арт-терапевтичного впливу при різних мовленнєвих порушеннях.	10	2	2	6	-					-
Тема 1.3. Організація арт-терапевтичного простору та професійна етика логопеда.	10	2	2	6	-					-
Усього за розділом I:	30	6	6	18	-	54	2	2	50	-
РОЗДІЛ 2. КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ АРТ-ТЕХНОЛОГІЙ										
Тема 2.1. Казкотерапія та бібліотерапія: від слухання до самостійного мовлення.	20	4	4	12	-					-
Тема 2.2. Ізотерапія та пісочна терапія (Sand-play) у подоланні мовленнєвого негативізму.	16	2	4	10	-					-
Тема 2.3. Музикотерапія та логоритміка: ритмо-інтонаційна складова корекції.	18	4	4	10	-					-
Тема 2.4. Кінезіотерапія та тілесно-орієнтовані техніки.	14	2	2	10	-					-
Тема 2.5. Драматерапія та лялькотерапія: комунікативна адаптація.	20	4	4	12	-					-
Консультація	-	-	-	-	2					-
Усього за розділом II:	88	16	18	54	2	66	4	4	58	-
Усього годин	120	22	24	72	2	120	6	6	108	-

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна:

1. Белогурова М. Арт-терапевтичний супровід дошкільників. *Психолог дошкілля*. 2013. № 4. С. 1–16.
2. Дмитрієва Л. Арт-терапія в роботі практичного психолога: [в дошкільному дитячому закладі]. *Психолог дошкілля*. 2014. № 8. С. 31–41.
3. Животенко Л. Арт-терапія як інноваційна технологія у позашкільному навчальному закладі. *Психолог дошкілля*. 2016. № 1. С. 4–8.
4. Животенко Л. Я – скарб: авторська арт-терапевтична методика. *Психолог дошкілля*. 2016. № 1. С. 28–30.
5. Кваша Т. Ми до тебе, казко, в гості завітали: розвивальне заняття з використанням арт-терапії. *Психолог дошкілля*. 2014. № 5. С. 36–38.
6. Кравченко А. І., Литвиненко В. А. *Арттерапія та артпедагогіка в логопедичній роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку* : навч. посіб. Суми, 2012. 130 с.
7. Кравченко А. І., Зелінська К. О. *Застосування засобів арттерапії у роботі з дітьми молодшого шкільного віку, що мають відхилення інтелектуального розвитку* : навч. посіб. Суми, 2013. 177 с.
8. Крижко Г. Ю. Танцевальна терапія в роботі практичного психолога. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2014. № 9. С. 10–15.
9. Литвиненко В. А. *Основи арт-терапії* : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., переробл. і доповн. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 140 с.
10. Рибак О., Пархомчук Є., Шлапацька Т. Арт-терапія в роботі з розумово відсталими дітьми. *Дефектолог*. 2015. № 4. С. 7–9.
11. Сорока О. В. Арт-терапія як засіб корекції важковиховуваності молодших школярів-вихованців притулку для неповнолітніх. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2011. № 4. С. 177–183.
12. *Театралізована діяльність дошкільників. Художньо-естетичний розвиток* / упоряд. Л. А. Шик. Харків : Основа, 2011. 176 с.

Додаткова:

1. Бернацька О. Виховання самостійної особистості засобами філіо-арт-терапії. *Психолог. Шкільний світ*. 2010. № 16. С. 3–7.
2. Галамейко Н. Мелодія душі: арт-терапевтичний клуб для педагогів ДНЗ. *Психолог дошкілля*. 2014. № 2. С. 18–21.
3. Галіцина Л. Корекція страхів: [цикл занять методами арт-терапії]. *Психолог*. 2015. № 17/18. С. 60–68.
4. Галіцина Л. Методика «Витинанка «Дерево»: відчуй силу роду: [арт-терапія]. *Психолог. Шкільний світ*. 2011. № 32. С. 25–29.
5. Горбова С. А. Музикотерапія. Досвід чи інновація? *Логопед*. 2012. № 12. С. 10–13.
6. Деркач О. Арт-терапія на допомогу школі. *Мистецтво та освіта*. 2010. № 2. С. 25–28.
7. Куртішова І. Арт-терапія для дітей: майстер-клас для педагогів. *Психолог дошкілля*. 2015. № 7. С. 24–26.
8. Михайлова І. В. Особливості використання методів арт-терапії в психокорекції турботи про себе в ранній юності. *Практична психологія та соціальна робота*. 2014. № 7. С. 40–43.
9. Оденцова В. М. Використання символ-драми й арт-терапії у подоланні дитячих страхів. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2010. № 4. С. 13–22.
10. Осадчук Л. Спосіб життя оригамі. Оригамі в педагогіці й арт-терапії. *Психолог*. 2007. № 18/19. С. 39–43.

11. Павленко Л. П. Казки і поезії у житті дитини або джерела дитячої творчості і саморозвитку особистості. *Бібліотечка вчителя початкової школи*. 2006. № 1. С. 1–9.
12. Підлипна Л. В. Психотерапія мистецтвом: програма з основ арт-терапії. *Психологічна газета*. 2008. № 5. С. 10–32.

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Мультимедійні презентації до лекційних занять (відповідно теми), та відеоматеріали, набори для біоенергопластики та логоритміки (шумові музичні інструменти, сенсорні м'ячі), різнофактурні художні матеріали для ізотерапії та тістопластики, комплекти терапевтичних ляльок-перчаток для розвитку комунікативних навичок.